

Inleiding op Job

Vandaag begint de serie kerkdiensten over het Bijbelboek Job. We dachten het is toch zomer, laten we maar wat luchtigs kiezen. Iedereen van ons krijgt te maken met lijden. Als het al niet om jezelf gaat, dan wel om mensen van wie je houdt. En bijna automatisch komt dan de waarom-vraag op. Waarom overkomt mij dit? Hoe zit het met God en het lijden? In het Bijbelboek Job wordt deze vraag op een bijzondere manier geadresseerd. Want Job is geen betoog met argumenten en een uiteindelijke conclusie. Het lijkt nog wel het meest op een tragedie. Het gaat vaak flink over de top. Job is extreem rijk. Job is ultiem gelovig en Job overkomt absurd veel leed.

Een soort theatrale verbeelding met veel dialogen. In het begin is er een dialoog tussen God en satan, dan zijn er eindeloze debatten tussen Job en zijn vrienden. Op het laatst is er een tweegesprek tussen God en Job. In al deze gesprekken wordt onderzocht wordt: hoe zit het met God en lijden? Daarbij wordt met scherp geschoten. Men spaart elkaar niet. Waar gebeurt er als ik dit standpunt inneem? Is dat houdbaar? Ik zie het Bijbelboek boek Job als een soort onderzoeksruimte, waarin je kunt rond bewegen langs de grote vragen. Op de waarom-vraag komt geen betoog, er staan wel betogen in, maar een dramatisch verhaal. Geen antwoorden, maar er tekent zich een weg af. Waarin Job ons meeneemt.

Van Tim Keller - de bekende New Yorkse predikant - heb ik geleerd dat Job ons laat zien dat er geen gemakkelijke pasklare antwoorden zijn. Dat je het leven met alle narigheid moet omarmen met alle onbeantwoorde vragen. Maar ook dat je mag anticiperen op een uiteindelijk antwoord, wat niet zozeer een 'oplossing' is, een antwoord met reden, maar een weg, een perspectief. De komende weken gaan we deze weg. De vragen ook de onbeantwoorde zullen de weg banen.

Preek Job 1: 1-12

Ooit interviewde ik voor een blad een vrouw. Zij was diaken in onze kerk in Voorburg. Zij kwam uit Burundi, ze was ontsnapt aan de genocide en gevlucht naar Nederland. Familieleden van haar werden vermoord. Ze zei: 'Uiteraard heeft God de moorden niet gepleegd. Maar God heeft gegeven en God heeft genomen, - woorden van Job- dat is mijn houvast. In Nederland heb ik meegemaakt dat iemand zijn partner verloor. Voor hem was dat een reden om de kerk en God vaarwel te zeggen. Daar begrijp ik niets van. Voor mij geldt: hoe meer ellende ik mee maak, hoe meer ik vertrouw op God. Voor veel Christenen hier in Nederland is dat andersom: hoe meer ellende, hoe meer vragen en twijfels.' Ik heb er met vragen maar vooral met verwondering naar geluisterd. Want haar getuigenis brengt ons bij de vraag: waarom geloof je? Door wat wordt het geïntensiveerd? Waardoor krijg je twijfels? Voor veel mensen is ellende een reden om niet meer in God te kunnen geloven. Wat zit daarachter? Pas zei nog iemand tegen mee: 'Ik vind het moeilijk om in God te geloven met alles wat er gebeurt in de wereld'.

Vandaag maken we kennis met Job. Er was een man, die leefde in het land Us. En zijn naam was Job. Een bijna sprookjesachtig begin. Job is een mens, zoals een mens bedoeld is. Het is bijna over de top, zoals het beschreven wordt. Integer tot in z'n tenen. Hij heeft totale eerbied voor God. Hij doet niemand kwaad. Hij deugt niet voor 100 procent, maar voor 110 procent. Een deugmens, naar de ware betekenis van het woord. Opmerkelijk genoeg is dat tegenwoordig een scheldwoord, in bepaalde kringen tenminste. Want wat is er mis aan deugen? Maar dat niet alleen, hij is ook rijk: Zeven zonen, drie dochters, 7000 schapen, 3000 kamelen 1000 runderen, 500 ezellen. Volgens de getallensymboliek van de Bijbel kan het niet rijker. Even opgelet: Er wordt geen verband gelegd tussen zijn Godvrezendheid en zijn welvaart Hij vreest God én hij is rijk. Daar zit geen oorzakelijk verband tussen. Job gelooft niet omdat hij het zo goed heeft. Volgens het verhaal brengt Job na elk feestje van zijn kinderen uit voorzorg een offer om hen te reinigen. 'Wellicht hadden ze gezondigd en God in hun hart vaarwel gezegend'. Zo wordt Job bij ons geïntroduceerd. Met deze Job gaan we de komende weken op weg.

Tot nu is de camera gericht op de aarde op Job. Maar nu gaat de blik naar boven. Wij krijgen een kijkje in de hemel. Normaal blijft dat verborgen. In Ps. 115 lezen we: 'De hemel is de hemel van de Heer, de aarde heeft Hij aan de mensen gegeven.' Hemel en aarde zijn gescheiden werelden. De hemel is het domein van God, de aarde is het domein van ons mensenkinderen. Voor ons als lezers van dit verhaal wordt deze scheiding voor een moment opgeheven. Wij krijgen een blik achter de schermen. Voor Job blijft dit verborgen Hij moest eens weten. We zien de Heer die als een koning zijn hemels hofhouding ontvangt. De zonen Gods - letterlijk - maken hun opwachting bij de Eeuwige. Onder hen bevindt zich ook satan. Wij denken dan direct verder. In ons hoofd ontstaan allerlei beelden, wellicht een hele gedachtewereld over de duivel. Maar in het Oude Testament is dat allemaal nog niet zo ingevuld. Satan betekent in eerste instantie 'tegenstander'. Misschien zit hier wel het beeld in van een Koning die rechtspreekt, waarbij er ook een satan, aanklager, is. Hij probeert het goede onderuit te halen. 'Satan, heb je tijdens je ronde op aarde ook speciaal gelet op Job, mijn dienaar? Want niemand is zo integer als hij, hij blijft weg van alle kwaad.' vraagt de Ene. Satan stelt een cynische vraag: Is het om niet dat Job Godvrezend is? Hij haalt er vast voordeel uit. Integriteit is goed te doen als je zo succesvol en rijk bent als Job. Het is niet zo moeilijk om in God te geloven als het je goed gaat. Het is trouwens maar de vraag of satan gelijkt heeft. Welvaart is voor veel mensen een hele goede reden om niet meer met God te rekenen. Deze cynische vraag gaat er van uit dat er geen belangeloze oprechtheid bestaat. Het haalt de oprechtheid van Job onderuit. Het gaat er van uit dat je alleen goed doet, als je het iets oplevert. Het gaat er van uit dat wij alleen handelen uit eigen belang. Ik moet denken aan Jantje onze ouderling uit Friesland. Haar eerste man was overleden door een hartkwaal. Toen ze zich met hem wilde verloven, werd ze gewaarschuwd door haar familie. 'Ik zou het maar niet doen, het brengt je alleen maar verdriet' 'Maar ik hou van hem', was haar antwoord. Hij stierf inderdaad. Jaren later vond ze een nieuwe liefde. Bestaat er belangeloze aandacht en liefde? Je kunt het ook anders meemaken. Op een feestje ontmoet je iemand die uiterst veel interesse heeft voor je en voor wat je doet. Totdat je het gevoel krijgt dat je 'benetwerkt' wordt. Er zit een belang achter de belangstelling.

Dit alles brengt me ertoe om naar mijn eigen geloof te kijken. Waarom geloof ik in God ten diepste? Welk belang zit daarin? Als ik alleen maar geloof in God, omdat ik dan beschermd ben tegen leed. Dan zal ik – als het zover is – afhaken. Het levert mij niet het gewenste resultaat op. Geloof je in God om wie Hij is, of geloof je in God om wat Hij je geeft? Waarom dien ik God eigenlijk? Waarom heb ik eerbied voor God? Geloven is niet altijd gemakkelijk, maar veel mensen doet het goed. Het kan je houvast en rust geven, je hoort bij een gemeenschap. Maar het gaat er niet om er bewust voordeel uit te halen.

Dan maak je er een transactie van. Bestaat er geloof zonder winstoogmerk? Satan stelt daarom voor om Job alles af te nemen. 'Voorwaar, zo zeker is hij van z'n zaak, dan zal hij U in uw gezicht vaarwel zegenen' Is Job Godvrezend om niet? Om die vraag voor altijd uit de wereld te helpen gaat de Heer de uitdaging van satan aan. De Heer neemt de handschoen op. 'Alles wat Job heeft, is in jouw hand. Maar hemzelf mag je niet aanraken' De Eeuwige wil bewijzen dat satan ongelijk heeft door Job uit handen te geven. Hij ziet het als een kans om dit geding met deze cynicus te winnen. Dit is bizar. Het lijkt erop dat over de rug van die arme Job een spel wordt gespeeld. Zou een goede liefhebbende God dat met zijn dienaar doen? Job moest eens weten - hij weet niet wat hem te wachten staat. Of wil dit dramatische verhaal ten diepste een ander punt duidelijk maken. Want het idee om Job kwaad aan te doen komt bij satan vandaan. Het idee om Job leed te berokkenen is niet het plan van de Heer. God heeft het kwaad niet bedacht. De wereld die God maakte was niet een wereld met ziekte en natuurrampen. Maar al snel breken de kwade machten los. In het Paradijs is er ook een slang met cynische vragen. De mens is daar vatbaar voor. Hij krijgt de ruimte om onze eigen weg te gaan. Met alle gevolgen van dien. Satan mag van de Heer met Job z'n gang gaan. Satan krijgt speelruimte om wat met Job te doen wat hij wil. Maar de ruimte is niet oneindig, er is een grens. Hij mag hemzelf niet aanraken. Vertelt dit verhaal wellicht dat God uiteindelijk toch, toch in 'control blijft' We zien om ons heen dat het kwaad 'vrij spel' heeft, maar betekent dat God helemaal buitenspel staat? Uiteindelijk is God 'in charge'. Hij houdt de regie, geloof ik. Hier zitten we middenin de grote vraag van God en het kwaad. Want aan de ene kant geloven we in God, die goed en rechtvaardig is en alles in de hand heeft. Aan de andere kant is er de realiteit het kwaad. Hoe zit dat? We zullen er mee blijven worstelen. Nu maakt het nogal uit of je dat doet als filosofische casus. Hoe zit nu met God en het kwaad? Of je dat persoonlijk geraakt bent door een groot verdriet. Je schreeuwt 'waarom' vanuit grote pijn.

Satan gaat welgemoed bij God weg. Hij lijkt zeker van z'n zaak: Job zal God vast 'vaarwel zegenen'. Ook God is vol vertrouwen. Zijn vertrouwen in Job is zo groot dat hij het met hem waagt. Geloven wij belangeloos? Stel ik mijn vertrouwen op God geheel en al zonder belang? Ik zal daar nooit voor 100% ja op zeggen. Wellicht moeten we het omdraaien. Want één ding weet ik wel zeker. God heeft mij belangeloos lief. Het kostte Hem zelfs Zijn Zoon.

Amen.